

*Момчило Суботић**
Институт за политичке студије, Београд

ИЗБОРИ У СРБИЈИ 2014. - ТРАСИРАЊЕ ЕВРОАТЛАНТСКЕ ГЕОПОЛИТИЧКЕ ПАРАДИГМЕ**

Сажетак

Предмет овог рада је анализа парламентарних избора у Србији и последице које ће они имати на унутрашњем и спољнополитичком плану. Циљ рада је да се коректним презентовањем изборних резултата укаже на евидентну дискрепанцу између предизборних обећања са претходних избора (2012) и политике која је потом вођена, тј. да се покаже континуитет у вођењу српске политике у свим кључним доменима од Петог октобра до данас, изузимајући донекле период Коштуничине владавине. Политичка коалиција СНС-а је у потпуности наставила да води политику претходних влада, како у погледу кључног унутрашњег питања земље- а то је Косово и Метохија, односно питање државног суверенитета и интегритета, тако и по спољнополитичким приоритетима – тј. усмеравање Србије ка ЕУ, без обзира на све мањкавости овог ЕУ пројекта и његову дискриминаторску политику према Србији. У тексту је коришћен метод анализе досадашњих изборних резултата као и метод њихове компарације, те је на том основу презентована синтеза српске политике и геополитике. За актуелну српску власт изгледа не постоји дилема: ЕУ или Русија, иако је Русија једини истински ослонац Србије у борби за државну целовитост и национално досто-

* Научни саветник

** Овај рад је настао у оквиру рада на научно-истраживачком пројекту бр. 179009, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

јанство, која и својом политиком у Украјини указује на сву безобзирност и непринципијелност западне политике према сувереним државама од бивше СФРЈ, преко Авганистана Либије, Ирака, Сирије итд. Нова српска власт се определила за политику европских, а то значи и евроатлантских интеграција, на шта указује и састав Вучићеве владе, од чега се пак не назире никаква добит, напротив, а таква оријентација хтела—не хтела доводи у деликатан, па и непријатељски положај према Русији. Или ће можда бити другачије? Кључне речи: парламентарни избори, Србија, СНС, СПС, ДС, НДС, ДСС, ЛДП, УРС, Двери СРС, Запад, Русија.

КО ЈЕ ПОЛОЖИО ТЕСТ ИСТОРИЈЕ?

Избори су кључни политички процес у свакој демократској и сувереној земљи. Србија се представља као суверена и демократска држава. Да ли је она то заправо? Наравно да није! Држава која није способна да заштити сопствени територијални интегритет и ништа не чини на том плану не може се назвати сувереном. Другим речима држава па и она најјача, може да буде побеђена и окупирана, али не сме да се мири са окупацијом већ то стање треба да посматра као привремену меру, која ће с променом ширих глобалних прилика свакако омогућити да се ово неоправедно стање измени. Тако би Србија требало да посматра питање привремено одузетог Косова и Метохије. Али то може да чини непоткупљива суверена власт изабрана од својих грађана на слободним изборима, без мешања са стране, поготово оних који нам отимају најважнији део националне и државне територије. Имамо ли ми такву власт? Немамо! Од Петог октобра ниједна власт у Србији није бирана без директног уплитања западних сила.

Својевремено је француски политички мислилац Алексис де Токвил написао да је народ слободан и суверен у својој вољи само једанпут: на изборима, али и тада буде обманут. Бива обманут зато што живи и гласа у ауторитарном, аутократском, тоталитарном режиму, или у режиму који је подложен спољној пропаганди и утицајима, па се избори појављују као пуко средство за бирање пожељне власти. Нигде дакле демократије, те тиме ни народне суверености, тог толико хваљеног достигнућа новије политичке историје.

Да бисмо приступили анализи овогодишњих парламентарних избора у Србији, потребно је подсетити се претходних, мајских избора 2012¹⁾, поготово предизборних обећања политичких првака СНС-а. Већ на први поглед лако је уочљива дискрепанца између њихових речи и политике коју су водили. Напредњачко-социјалистичка власт у претходне две године изневерила је своје бираче по кључним државним и националним питањима. Најважније национално и државно питање за Србију је свакако оно везано за Косово и Метохију, тј. за принцип суверенитета и територијалног интегритета, кључну уставну категорију. Предизборно обећање напредњачких вођа било је да се српске институције неће никад повући са Косова и Метохије. Изгледало је да дугогодишња борба косметских Срба, поготово оних са севера, и њихово опстајање на „мртвој стражи отаџбине“ неће бити узалудно. Више од деценије овај страдалнички народ чувао је државу Србију у њеној јужној покрајини. Није му недостајало ни храбрости ни државотворне свести, што свакако није била одлика власти у Београду у дужем временском периоду, посебно од Петог октобра 2000. до данас.

Осим изванредног успеха СНС-а, ови парламентарни избори карактеристични су и по томе што је на њима била најмања излазност у историји српског вишестраначја. На ове изборе је изашло свега 53,12 одсто гласача,²⁾ од 6.765.998 колико их у Србији има према још увек несређеним бирачким списковима. СНС је добио много гласова (1.727.444), али ипак знатно мање од СПС-а 1990. и ДОС-а 2000. У првом скупштинском сазиву од увођења вишестраначја СПС, коју је предводио Слободан Милошевић, имала је 194 посланика. Десет година касније ДОС коју је чинило 17 странака имала је 176 представника. Напредњаци са својом коалицијом освојили су 158 мандата. Намеће се закључак да су резултати са последњих избора више показатељ колико су поменуте странке губитници него колико су напредњаци победници.

1) Види: *Избори у Србији 2012. године. (Не)очекивана промена*, Зборник радова (приредили Милан Јовановић, Душан Вучићевић), Институт за политичке студије, Београд, 2013.

2) На изборе 2012. године изашло је 57 одсто бирача

У бројкама то изгледа овако:

1990.		2000.		2014.	
СПС	194	ДОС	176	СНС	158
СПО	19	СПС	37	СПС	44
ДЗВМ	8	СРС	23	ДС	19
ДС	7	ССЈ	14	НДС	18
				СВМ	6
				СДА	3
				ПДД	2

У процентима СНС је освојио 48,8%, СПС 14%, ДС 5,9%, НДС 5,7 %, СВМ 2,2%, СДА 1,0% и ПДД – Риза Халими 0,5% гласова.

Испод цензуса остали су:

ДСС 4,1 %; Двери 3,4%; УРС 3,3%; ЛДП 3,1%; Доста је било - Саша Радуловић 1,7%; Трећа Србија 0,5%; Црногорска партија – Јосип Броз 0,2 % ; Руска странка - Слободан Николић 0,2%; Листа националних заједница - Емир Елфић 0,1 %; Коалиција грађана свих народа и народности 0,1%; ГГ Патриотски фронт - Борислав Пелевић 0,1%.

На Косову и Метохији гласало је 34,42 % грађана с правом гласа, од 107.958 бирача, који су могли да гласају у 10 бирачких центара и 15 огранака.³⁾

Резултати избора за Скупштину Београда:

Политичка странка	Процент	Број одборника
СНС	43,6%	63
ДС	15,8%	22
СПС	11,6%	16
ДСС	6,5%	9

Ако се пође од неспорне чињеница да су све претходне владе од Петог октобра 2000. године до данас формирале или одлучујуће утицале на њен састав спољни фактори, тј. запад на челу са САД, поготово на претходну коју су чинили преобраћени радикали-националисти у напредњаке-демократе и евроунијате са социјалистима и УРС-ом, код ове последње тај утицај је евидентан

3) Према: *Вечерње новости*, 17. март 2014, 3.

али није био пресудан. Било је потпуно извесно да ће на овим изборима победити СНС на челу са Александром Вучићем, од кога су медији већ увелико направили „култ личности“. Оно што је уочљиво јесте чињеница да је Вучић био прихватљив и за ЕУ, и за САД и НАТО, за суседе, и за Русију, као и за 25% гласача у Србији. Убедљивом победом на изборима Вучић је био и прилици да формира владу напредњака, а он се обазриво и бојажљиво одлучио да формира владу која личи на нешто измењену Дачићеву владу. Западни партнери су је прихватили као евроатлантски опредељену владу, као што су прихватили и Дачићеву владу у којој су доминирали напредњаци са Вучићем, а обе ове владе наставиле су и настављају политику демократске владе Цветковића и Тадића у свим кључним унутрашњим и спољним доменима. Иако су жестоко критиковали Тадићеву политику препуштања Косова и Метохије, Николић, Вучић и Дачић наставили су да воде исту политику, озаконивши је скупштинским документом - Платформом за вођење бриселских преговора са Приштином. Када видимо континуитет такве политике Вучићеве владе и њен састав можемо да констатујемо да је Дачић делимично био у праву када је предложио да се не иде на изборе, које је Вучић фанатично најављивао, већ да њих двојица само замене своја места, што се након избора и догодило. Свестан своје снаге и политичке популарности код грађана, Вучић се бранио да не жели власт без избора, наводећи да су избори неопходни како би се интензивирао реформски курс Србије и ојачали њени капацитети на путу ка Европској унији. За реализовање тога циља хтео је да добије нов легитимитет. Ово је пре свега подразумевало убрзано решавање питања Косова и Метохије. Обећао је да ће лично водити преговоре са албанским представницима из Приштине. Јавност у Србији је видела да ти преговори воде ка потпуном повлачењу Србије са КиМ и стварању албанске државе на српском историјском простору. Запад је подржао изборе јер им је ишла на руку Вучићева спремност да сва кључна питања решава уз њихову пуну сагласност.

По одржаним изборима Вучићу су похитали да честитају амерички и руски амбасадор, а у посети је тим поводом био и изасланик председника Руске Федерације Владимира Путина. То је заголицирало машту стручне и шире јавности о томе која ће од две велике силе имати више утицаја на нову владу Србије и у ком правцу ће се кретати српска политика. Ово питање постаје још више

загонетно имајући у виду Вучићев одлазак у Москву, наводно због контроле високог притиска. Све у свему, има разлога да се претпостави да Вучић овим потезима има намеру да балансира између запада и истока, или само симулира такву политику: да води Србију ка чланству у ЕУ и истовремено јача традиционалне пријатељске, политичке и економске односе са Русијом. Уосталом и Русија, која има највећу економску сарадњу са ЕУ, нема ништа против учлањења Србије у ЕУ.

И поред убедљиве победе Вучић није прихватио одговорност да формира владу напредњака и малих коалиционих партнера, већ је формирао ширу коалициону владу састављену са претходним партнерима, социјалистима и њиховом коалицијом, Љајићевом странком плус СВМ, а у победничкој коалицији су се нашли и неки представници странака - сталних гостију на Молитвеном до ручку код америчког председника - попут Вука Драшковића, док кључни део владе чине нестраначке личности, тзв. експерти. Оваквим широким саставом власти Вучић је заправо одлучио да онемогући стварање опозиционе алтернативе. С друге стране, увлачење у власт чланова СПО и других америчких фаворита има за циљ да се они, иако политички истрошени и безначајни, одржавају у животу као симбол америчког утицаја на српске политичке прилике, с обзиром да се Драшковић и његов СПО отворено залажу за провођење НАТО-америчке балканске политике, те да ће он и његова странка вероватно бити иницијатор уласка Србије у НАТО-пакт. Имајући у виду да ће учлањење у НАТО бити услов за улазак Србије у ЕУ, јер је тако било и у случају пријема у ЕУ осталих источноевропских земаља, могуће је да Србија уђе у НАТО а да никад не постане чланица ЕУ.

На први поглед састав Вучићеве владе осликава поменути симетрију утицаја, па тако имамо у влади представнике америчког лобија - као што је Лазар Крстић, пулене ММФ и Светске банке – Кори Удовички и Душана Вујовића, који је доскора био представник Светске банке у Украјини. Руски утицај требало би да представљају потпредседник и министар спољних послова Ивица Дачић и министар енергетике Александар Антић. Према неким сазнањима Русија, наводно, захтева да и Душан Бајатовић из СПС-а остане на челној позицији Србијагаса као гарант руских инвестиција. Овоме треба додати и чињеницу да су Руси сумњичили Зора-

ну Михајловић, бившу министарку енергетике, да омета преговоре око Јужног тока, те је она склоњена из ресурса енергетике.

Видећемо да ли овакав састав владе сведочи о истинској намери новог премијера да води избалансирану политику, уколико је она уопште могућа имајући у виду дискриминаторску политику Запада према Србији, или се ради о Вучићевом неискреном односу према Русији и дрској политичкој манипулацији. Овде се неминовно постављају два питања: Може ли Србија у данашњем глобализованом свету да води ма какву суверену и неутралну политику? Одмах да одговоримо - не може! И друго питање: Може ли Србија седети на две столице, бити у исто време и на Западу и на Истоку, и тамо и овамо? Сматрамо да је одговор и на ово питање негативан. Наиме, позната светосавска синтагма о Србији која уједињује Исток и Запад више није могућа. Нису Срби оно што су били у време Светог Саве, немају они више ту снагу и привлачност, а и одродили су се у друге нације. А није ни свет оно што бејаше. Данашња политичка Србија определила се за ЕУ и Запад, који је стално на то подсећају. Уценама и притисцима. Тако из ЕУ структура стижу најаве да учлањењем у Унију Србија неће моћи да задржи бесцаринску зону са Русијом, а у последње време тражи се и да Србија стопира „Јужни ток“, као и да се прикључи санкцијама ЕУ и САД против Русије због ситуације у Украјини. Уколико Вучићева влада на све ово пристане, то значи да се Србија одриче Русије као јединог поузданог ослоња у очувању државног суверенитета и интегритета, националног достојанства и свих бенефита који произлазе из сарадње са овом пријатељском земљом.

Нема никакве сумње да се Вучић определио за пуну послушност Западу, уосталом понаша се као дужник и конвертит којег је Запад довео на власт. Као такав он Србију хтео - не хтео уводи у сферу западне геополитике. То потврђује Небојша Стефановић, нови Вучићев министар полиције, констатацијом: „Лажна је дилема: Русија или ЕУ. Није Бриселски споразум потписан у Москви него у Бриселу“. Западу нису више потребни ни Чедомир Јовановић, нити било из досовске номенклатуре, невладине организације - Жене у црном и слично. Оно што су планирали са Чедомиром Јовановићем добили су са Александром Вучићем. Зашто би САД даље финансирао бројне невладине организације у Србији? Те послове ће сад да одрађује влада Србије на челу са Вучићем. У српском парламенту нема стварне политичке опозиције; сви су на евроатлантском путу – без алтернативе.

Потребно је нагласити да српски парламент, не само због мале излазности бирача, не одсликава стварно политичко расположење грађана. Српски народ је осиромашен, разочаран, дезоријентисан, његова част и достојанство су очигледно нарушени - јер и народ је кварљив, највише зато што су нечасни политичари који га представљају, а то је правилу најгори део српског народа. Филозоф политике Ђорђе Вукадиновић добро уочава да је СНС „Србија у малом“, па додаје, „можда она мало гора, непринципијелнија, алавија, необразованија и неморалнија Србија, али то је, отприлике, то. Уосталом, питање је да ли она друга, боља, уопште и постоји, или је само колективна рационализација, пројекција и мит. У сваком случају, чак и ако је некад постојала, одавно је – политички и физички – обамрла, разочарала се и компромитовала. Компромитовала се, тачније компромитовали су је њени политички предводници, као и лицемерје оних (споља и изнутра) који су реч „демократија“ изједначили са политичким и економским интересом САД и Запада. А неретко и са сопственим личним или партијским интересом. И онда са таквом мерном мотком годинама самеравали „демократска постигнућа“ и „демократске домете“ појединаца, странака, и земаља.

Уосталом, колико бисте поверења поклонили неком (не мислим сада толико на Вучића, колико на идеалтипску слику једног класичног напредњачког „кадра“) ко је до пре пар година пенио против „курве Дел Понте“, „разуларених банди НАТО зликоваца и шиптарских терориста“ и клицао Великој Србији до „Карлобага, Карловца, Огулина и Вировитице“ – а сада вас убеђује у то да су нам Штефан Филе и Кетрин Ештон вишњи пријатељи? А о Гвиду Вестервелеу и шеику Бин Заједу да и не говоримо.⁴⁾

У том заокрету Вучића је пратила „читава партијска војска. Јер, да се не заваравамо, то су исти ти радикалски гласачи, тачније, они што су на председничким изборима 2004, 2008. и 2012. гласали за Тому Николића (минус она шака преосталих радикала, верних Шешелју, и плус тек понеки Луковић, Веран или Прокић). Кад издаш партију која те створила, кад издаш идеологију, кад издаш погинуле, кад издаш оне које си послао да гину за идеје у које си веровао, кад издаш кума и његову децу, кад издаш кумство и породицу, зашто не би издао мене, вас, Србију! Ко сме да гарантује да

4) Ђорђе Вукадиновић, „Да ли Вучић може још једном да се „преокрене“ на ону пр(а)в страну“?, *Србин инфо*, интернет издање, 12. мај 2014.

овај исти човек неће за неколико година да промени опет све што говори, и каже како је много грешио, као што нам сада, ових дана, прича да је претходних 15 година баш пуно изгрешио!⁵⁾ Наравно, све је ово могуће. Али не треба се заваравати; у Србији се власт брзо осваја и губи. Србија је велика енигма.

Ако се ствар посматра рационално, хладно, Вучићево и Николићево конвертиство може да се представи овако: Вучић и Николић су безобзирно прешли на страну јачег. Досадило им је да буду највећа и увек опозициона партија, која се ни за шта не пита. Бити тако близу – а тако далеко, створило је код њих несавладиву фрустрацију. Хтели су власт, по сваку цену. Макар и издали своје дугогодишњу политичку идеју, програм, странку, партијске другове и политичког учитеља. Само да коначно дођу на власт. А то се плаћа: некад скупље, некад јефтинеје. И тако су победили.

ДЕМОКРАТИЈА НИЈЕ НА СТАРОЈ АДРЕСИ

На овим изборима изгубиле су странке учеснице Петог октобра (ДС и Тадићева НДС) и његови настављачи, странке које су касније формиране (ЛДП и УРС, раније Г17), а победиле странке које су се залагале против (СНС), с тим што су победници са неколико мањих странака заговорника петооктобарских промена (СПО, НС) постали настављачи евроунијске, самим тим и евроатлантске идеје, а само једна петооктобарска странка вратила се на позицију евроекспертима (ДСС). Питање: „Ко је положио тест историје?“ - делује иронично, ако не и трагикомично. Јер, све се изокренуло, дошло је до својеврсне политичке травестије, до прерушавања и ЕУропског уподобљавања, нико није остао на својим претходним позицијама, поготово нема доследне државотворне странке у српском парламенту, сви су остали или постали евроунијати, и нико није положио тест историје. Отуда не стоји Дачићева констатација: „Тачно је да избори од 16. марта представљају крај петооктобарске ере. Социјалисти из ње излазе ојачани и реформисани. Странке ДОС, за разлику од нас, нису положиле тест историје“.⁶⁾ Ово је нетачно, јер социјалисти за циљ нису имали ЕУ, они су тај циљ у ходу прихватили, те се не може говорити ни о каквом историјском испиту, поготово не положеном, уосталом и због тога што је тај

5) Исто

6) „Ко је положио тест историје“, *Вечерње новости*, 22. март 2014, 3.

циљ – ЕУ итекако далеко, ако не и недостижан. Такође, тачно је да су актери ДОС практично нестали, али идеје Петог октобра, у вредносном смислу, реализује неко други.

Тај други је СНС чији председник овог пута није ништа спектакуларно обећавао грађанима, напротив, говорио је о тешким реформама и борби против корупције, о кажњаваању оних који су се дрзнули да краду и пљачкају Србију. Тој борби биле су прилагођене и предизборне паролe: „Свом снагом у борбу против корупције“, „Свом снагом у реформе“, као и слоган „Свом снагом против незапослености“ и „Будућност у коју верујем“. Иако ове паролe не саопштавају ниша конкретно, напредњачке гласаче су оне привукле јер су их ови читали као борбу за друштво социјалне и друштвене правде, правну државу и развојну шансу. А већински гласачи СНС-а били су пре свега „пресвучени“ радикали, као што су то и њихови прваци.

Коалиција на челу са СПС-ом је постигла готово истоветан резултат као 2012. године. Значајан удео у томе припада поново ПУПС-у, иако је један број њихових гласача овог пута гласао за СНС. Отуда и нешто слабији резултат Дачићеве коалиције (са 14,51 одсто 2012. пали су на 13,51 одсто 2014). Социјалистичком лидеру, који се одрекао свог учитеља и у ходу наметнуо партији нови политички курс, који није утемељен ни у каквој идеологији, већ се прагматично прилагођава актуелном политичком тренду, не може се порећи политичка интелигенција. Он је водио прецизну кампању: играо је на карту незапослених, пензионера, запослених у јавном сектору. Из Дачићевог политичког вокабулара и деловања стиче се утисак да нема политичке филозофије која њему не би одговарала и политичке странке, левице или деснице, свеједно, с којом не би могао направити коалицију.

Демократска странка се поцепала уочи избора. Борис Тадић, бивши председник Србије и ДС, затим почасни председник ДС, напустио је странку непосредно пред изборе и основао нову НДС. Тиме је показао не само елементарну незахвалност према бившој партији која му је омогућила да у два мандата обавља функцију председника државе, него и крајњу политичку неукост, безобзирност и неодговорност. То је свакако најзначајнији разлог што су ДС и НДС на овим изборима једва прешле цензус. Други разлог за изборни неуспех донекле је заједнички и за друге опозиционе странке, и он се тиче самог изборног процеса који се одигравао

у амбијенту инструментализације „борбе против криминала“ и криминализације опозиције. Медији су, као никада у толикој мери, били под апсолутном контролом владајуће странке, а сваки глас критике је сместа жигосан као припадништво „тајкунско-мафијашком лобију“. Грађани су, као и на низу локалних избора који су претходили, били изложени недопустивој пресији страначких „активиста“ са службеним легитимацијама, а у кампањи се готово нико није усуђивао да напада саму власт Вучића и СНС.⁷⁾

Осим тога појавио се велики број „фантомских“ листа, „патриотских покрета“, „блокова“ и „странака“ који нису оскудевали у новцу и медијској промоцији зарад распарчавања патриотске опозиције. Све то је утицало на прави дебакл ДС и осталих странака учесница изборног процеса. ДС је на изборима 2012. добила 22,06 одсто, а 2014. Ђилас 5,9 одсто а Тадић 5,7 одсто гласова. Тадићева листа у парламент улази захваљујући доприносу Ненада Чанка у Војводини, док је у Београду остала испод цензуса, у централној Србији тек изнад цензуса. Ђиласу није помогла ни смешна и превазиђена парола: „Демократија на старој адреси“. Прошао је захваљујући гласовима добијеним у Београду, у Војводини је једва прешао цензус, што Пајтићеву власт чини врло нестабилном и нелегитимном.

Испод цензуса остали су ЛДП и УРС, симболи Петог октобра, али и радикали, Двери и ДСС. Не стоји теза да је поразом ЛДП и УРС⁸⁾ коначно поражена политика Петог октобра, јер је СНС и странке из њене коалиције, као и коалиција око СПС у потпуности прихватили политику ДОС-а. У српској скупштини више нема ниједне политичке партије која се опире ЕУропским интеграцијама.

Радикали и Двери нису поновили ни резултат са претходних избора, који је такође био лош (радикали 2 одсто, Двери 3,1 одсто), па су остали испод цензуса. Заједно са њима потонуо је и ДСС, након чега је Војислав Коштуница поднео оставку на руковођење странком. Неспремност ове три странке да у оквиру јединственог патриотског блока изађу на изборе коштала их је тешког изборног пораза. Док се за радикале може рећи да се нису опоравили од пуча из 2008, као и чињенице да су све време таоци Шешељевог утам-

7) Ђорђе Вукадиновић, „Да ли Вучић може још једном да се „преокрене“ на ону пр(а)ву страну?“, *Србин инфо*, 8. мај 2014. интернет издање

8) Младен Динкић, лидер УРС, је након изборног пораза поднео оставку на место председника странке, док Чедомир Јовановић, кујући нове политичке планове, није хтео ни да чује о оставци.

ничења у Хагу, Двери су покушале да заснују један нови концепт у српској политици, који се разликује од класичног партијског организовања и деловања. Тако на пример, Двери немају председника странке нити унутарстраначке изборе, макар и процедуралне, већ седмочлано старешинство. Обе ове странке енергично се противе уласку Србије у ЕУ и траже што тешњу сарадњу са Русијом, у економском, политичком, културном и сваком другом погледу. Код радикала по питању Русије постоји овај парадокс: радикали се стално позивају на Русију а нису, на пример, направили међустраначки споразум са водећом руском странком - Путиновом Јединственом Русијом, са којом споразум има ДСС, па чак и СНС. Уз то, везали су се за проблематичног и по руске интересе штетног политичког разбијача Владимира Жириновског и његову Либерално-демократску странку.

У ДСС-у је дуже време постојао раскол, не толико око програма и политичког концепта странке, већ по питању вођења странке и политичког деловања. Због инертног вођства потпредседничка места су напустили Милош Јовановић и Сениша Ковачевић. Иначе, Коштуница и ДСС су имали јасан одговор на актуелну геополитичку стварност Србије, супротстављали су се уласку у ЕУ, заговарајући економску, политичку и војну неутралност Србије. По питању Косова били су против Николићеве Платформе и владине Резолуције, Бриселских споразума, тражили су од Уставног суда Србије да прогласи неуставним владине уредбе проистекле из ових споразума. Као свој велики успех Коштуница и ДСС баштине Устав Србије из 2006, обарање противуставног и антидржавног Статута Војводине, енергетски споразум са Русијом.⁹⁾ Исто тако, Коштуница и његова странка, више од осталих политичких актера, показали су државотворну, национално одговорну политику; настојали да Србију учине што је могуће више сувереном државом, позиционирајући је изван војно-политичких блокова и савеза. Српски гласачи изгледа нису превише поверовали у ове Коштунице идеје, а сам Коштуница мало је учинио да своју политику омасови. Ова странка је, за разлику од других политичких партија у Србији, у које се слободно улази и излази, устројена као нека затворена група кастинског типа, уместо да буде отворена за широко чланство, поготово што има јасан и примамљив програм. Слабим радом на терену, лошом организацијом и деловањем из партијске

9) Види: Никола Врзић, „Дан после“, *Печат*, 21. март 2014, 7-10.

централе ДСС није ни могао остварити бољи резултат. Осим тога био је несклон савезу са Дверима, а поготово радикалима, и њиховом наглашеном русофилству. ДСС је замерао Дверима још и прихватање Бриселских споразума. Све у свему, патриотски блок није имао ниједну харизматску политичку фигуру која би их ујединила. То није био ни Коштуница који се, изгледа, исцрпео и уморио током политичке борбе дуге више од две деценије.

Састав Народне скупштине Републике Србије по посланичким групама:

Посланичка група	Број посланика
Посланичка група Српска напредна странка	135
Посланичка група Социјалистичка партија Србије	25
Посланичка група Демократска странка	17
Посланичка група Борис Тадић - Нова демократска странка, Заједно за Србију, Зелени Србије	12
Посланичка група Партија уједињених пензионера Србије	12
Посланичка група Социјалдемократска партија Србије	10
Посланичка група Јединствена Србија	7
Посланичка група Лига социјалдемократа Војводине	6
Посланичка група Нова Србија	6
Посланичка група Савез војвођанских Мађара	6
Посланичка група СПО – ДХСС	6
Посланичка група СДА Санџака - ПДД	5
Народни посланици који нису чланови посланичких група	3

ШТА НОВА ВЛАСТ МОРА ДА УЧИНИ НА ПУТУ ЕВРОАТЛАНТСКИХ ИНТЕГРАЦИЈА

Пут Србије ка ЕУ трасиран је досадашњом политиком српских влада, од Петог октобра до данас. Влада Дачић-Вучић учинила је у истом смислу радикалан искорак, пристајући на све захтеве ЕУ који су кулминирали Бриселским споразумом, којим се Косово и Метохија корак по корак изузимају из територијалног и уставно-правног система Србије. Власт напредњака и социјалиста натерала је Србе са севера Космета на локалне изборе под контролом Приштине, предајући и овај део покрајине под власт нове шиптарске државе; увела је граничне прелазе са Косовом, допустила да Косово добије међународни телефонски број. До чега ће таква поли-

тика довести може да послуже речи Филипа Мисфелдера, известиоца за спољну политику ЦДУ/ЦСУ немачке канцеларке Ангеле Меркел, који каже: „Из наше перспективе је за Србију прави пут да са СНС и Александром Вучићем даље иде ка ЕУ. Предуслов за то су преговори са Косовом. У априлу прошле године потписан споразум, који на крају треба да води до признања Косова, мора сада даље да буде спроведен“.¹⁰⁾

ЕУ дакле тражи да Србија на крају процеса преговарања призна Косово и са том новом државом потпише правно обавезујући споразум. Да би се реализовао овај ултиматум ЕУ, Србија мора да приступи промени устава и избрише преамбулу и одговарајуће чланове Устава из 2006, у којем пише да је Косово и Метохија неотуђиви део Србије. С обзиром да је за промену устава потребан референдум грађана и њихова двотрећинска већина, то би могло у извесном смислу да отежа посао, али имајући у виду да у скупштини Србије седе све сами евроунијати и да манипуланти навелико раде свој посао, ни то није немогуће. Поготово ако се покаже успешним процес промене свести српског народа,¹¹⁾ што се већ увелико чини променом садашњих неприлагодљивих уџбеника историје, српског језика и књижевности.¹²⁾

Све источно - европске земље су пре уласка у ЕУ морале проћи процедуру учлањења у НАТО. За Србију је предвиђена иста процедура. НАТО-пакт представља својеврсно предворје за улазак у ЕУ, а то значи да је тај улазак иницирала и одобрила Америка. Јер НАТО је инструмент америчке геополитике, али и безбедносни кишобран ЕУ, јер је ЕУ, како смо у више наврата истицали, америчка творевина.¹³⁾ Циљ НАТО-а је контрола Русије, али и Европе. Видели смо то на више примера; видели смо то у бившој Југославији, у Србији поводом Косова, у Авганистану, Либији, Ираку, Сирији, данас то видимо у Украјини.

10) Исто, 9.

11) По повратку из једне од својих посета Немачкој, још док је био први потпредседник владе, Александар Вучић је, ваљда импресиониран немачком политичком снагом, рекао да Срби треба да промене своју свест.

12) Неко је у Министарству просвете и науке дошао до закључка да ученици у средњим и основним школама у Србији не треба да уче историју, већ да она постане факултативни предмет. За српски језик тражено је да се смањи на два часа недељно и изједначи са енглеским језиком.

13) Види: Момчило Суботић, „Србија у канцама евроатлантизма“, *Национални интерес*, 3/2009, Београд, 2009, 47-71.

Наступање ка ЕУ, а пре тога улазак у НАТО, то је пут „без алтернативе“ у којем ће учествовати цео српски парламент, све политичке странке и појединци – плебисцитарно, без гласа против. Јер нема опозиције, она тек треба да се створи. Тако су гласали грађани Србије.

У тексту под насловом „Србија да поврати своју душу“ Војислав Коштуница пише о штетним последицама одређења Србије за улазак у ЕУ. Већ први корак је промена устава за коју је потребан референдум, али „власт која је потпуно снисходљива, поданички, екстремно кооперативна без икакве потребе – да се о промени устава разговара, или се може разговарати, тек када земља дође надомак тих бриселских врата. Пре тога не мора. Као што нису морале да се укидају царине на пољопривредне производе. Као што није требало за три године омогућити странцима да купују нашу земљу.¹⁴⁾ Исто се односи и на промену Устава Србије. Том кооперативношћу власт Србије се доводи у све тежи положај, те је иста као и политика претходне власти екстремно кооперативна на штету Србије и сопственог народа. Ова је сада још кооперативнија, јер због прошлости СНС мора да буде још сервилнији.

Уставни суд је неуставном прогласио уредбу владе о катастарским књигама на Косову и Метохији, што говори да је правни поредак био суспендован. Власт је прешла преко ове одлуке Уставног суда као да се ништа није десило, за очекивати је да ће и друге делове Бриселског споразума Уставни суд прогласити за противуставне.

Економске штете Србија ће трпити и због притисака ЕУ да напусти Споразум о слободној трговини са Русијом, као и угрожавања изградње Јужног тока. Србија слабо или никако не користи слободну трговинску зону са Русијом јер готово да нема шта да извезе на огромно руско тржиште, али зато царинску повољност користе словеначке, аустријске, немачке, хрватске и друге компаније које послују у Србији. Из СНС-а поручују да нема гаранције за извођење радова на Јужном току.¹⁵⁾ Шефица тима за преговоре са ЕУ,

14) Војислав Коштуница, „Србија да поврати своју душу“, *Печат*, 13. март 2014, 7.

15) Српска влада од ескалације у Украјини углавном о Јужном току се држи по страни, будући да је притисак из Брисела највише усмерен на Бугарску. Мануел Баросо је чак тамошње заговорнике Јужног тока назвао „руским агентима“. Драгомир Стојнев, министар енергетике у Софији, засад одолева притисцима Брисела. Крхкој српској евроатлантској влади више би одговарало да попусте Бугари него да се гнев Брисела пресели на Београд.

Тања Мишчевић, рекла је да процес евроинтеграција подразумева и преиспитивање уговорних односа које данас имамо са Русијом.

На економском плану нови премијер је наговестио радикалне резове. Треба да се донесе Закон о раду, који ће по раднике бити крајње неповољан. Тај задатак поверен је Александру Вулину, министру за рад и социјалну политику, који се до јуче позивао и поистовећивао са Че Геваром и његовом левичарском харизмом. Већ је најављено да је радни век за жене продужен за три године, па ће оне у одлазити пензију са навршене 63 године живота. Такође, доћи ће до смањења у јавном сектору од готово 100.000 запослених.

„Ово је изнуђена мера и пре свега притисак ММФ-а и Светске банке, главних кредитора и супервизора реформи у Србији. Њихов заједнички циљ је да што сигурније врате раније кредите, а под што бољим условима позајме нове. Све се то дешава у ситуацији када су средства за исплате текућих пензија све оскуднија, и највећим делом исплаћивана из републичког буџета, а идеја је да се што брже, учешће пензија у БДП смањи за 10 одсто. На хиљаде радника (20.000 жена) ће морати дуже да раде да би дочекали пензију, а са заостравањем кризе њихове зараде ће се смањивати, па самим тим и основица за обрачун.“¹⁶⁾

Власт као оправдање за ову непопуларну меру истиче старост нашег становништва, што није аргумент јер је животни век у Европи достигао далеко виши ниво него код нас, где је због ратова и транзиције чак и скраћен. Чак и оне најбогатије земље попут Немачке и Француске не уводе тако драстичне мере напречац, него користе период прилагођавања по десет и више година.

Да Вучићева влада нема поверења у државу Србију као власника најважнијих јавних предузећа, сматрајући се неспособном да управља овим стратешким компанијама, говори и чињеница да су све водеће фирме предвиђене за приватизацију. Све или готово све су на продају. На продају је аеродром „Никола Тесла“, његова цена на београдској берзи је 18,9 милијарди динара. Највећа је јагма за „Телеком“, помиње се цена од две милијарде евра. Ту су најближе Немци, Аустријанци и арапски инвестициони фондови. За Железнице Србије која је пословала са губитком од 16,7 милијарди динара, влада предвиђа продају дела предузећа. ТРБ „Бор“ предвиђен је за продају. Добит групе 2012. године износила

16) Нада Новаковић, „Три године дужи стаж“, *Новости*, 29. април 2014, 5. А

је 1,88 милијарди динара. ЕПС тражи мањинског партнера, 2013. године имао је профит – 19 милијарди динара. Србијагас очекује реструктурирање, губитак 2012. године – 37,4 милијарде динара. Лутрија Србије тржи партнера за лиценцу. Имала је губитак 2012. године – 151 милион динара. „Дунав“ осигурање је предвиђен за продају већ ове године. Имао је профит 2013. године – 16 милијарди динара.

Недостатак поверења у газдовање сопствене државе дошао је до изражаја и у Вучићевом тросатном експозеу, у којем се определио за либералну државу, и у једном моменту позвано на економски концепт Тонија Блера, који је Британију усмеравао неким трећим путем, условно говорећи неком врстом социјалдемократије, у којој радници не воде борбу против капитализма, већ раде и изграђују капитализам, односно раде на стварању што већег профита за своје капиталистичке газде. Нигде се у експозеу не помиње индустрија и индустријска производња, и уопште рад и стварање друштвеног богатства, већ се изгледа заговара неки виртуелни модел развоја. Заборавља се да Европа има колико-толико уређена радничка права, Србија нема. Како онда у Европу?

Србија плива ка дужничком ропству, јер су веће камате на отплату дугова него приход. У Србији власт не зна тачан податак о броју запослених у јавном сектору: министар финансија, нови и стари, Крстић каже да је у јавном сектору запослено 785.000 људи, док из његовог министарства финансија износе бројку од 450.000 запослених. Које веровати? Изгледа да је министар у праву.

Ево неколико бројки који говоре о економском стању у Србији:

1.725.000 запослених	половина прима минималац
1.700.000 пензионера	више од половине има минималну пензију
785.000 ради у јавном сектору	биће отпуштено трећина – 250.000
900.000 незапослених	према званичној евиденцији

На овај или онај начин пензионери издржавају готово готово 5 милиона становника Србије, странка која у свом бирачком телу има пензионере не мора да брине за своју политичку будућност.

Шта нуди ЕУ? ЕК прописује макроекономске директиве за државе ЕУ у којима има 26 милиона незапослених, а владе тих држава (Шпаније, Грчке, Португалије) то примењују - смањују трошкове и подижу порезе. То чине и леве и десне владе, без обзира што за то не гласа већина њихових бирача. Избори су тако постали

потпуно бесмислени. Европски радници и други угрожени грађани дижу се против бриселске бирократије. Европским државама управљају међународне финансијске институције. Ради се о потпуној деструкцији социјалне државе. То је политика Брисела.

Вучић је избегао да било шта каже о западним вредностима које треба да прихвати и Србија од ЛГБТ до НАТО-пакта. То је можда и разлог што су дојучерашње канцеларије вера и дијаспоре спуштене на нижи ниво као управе у министарству правде и спољних послова. Новинар Миле Исаков, потпредседник у влади Зорана Ђинђића, овако размишља: „Не разумем ни мотиве Кори Удовички, ни оног Вујовића из Светске банке да уђу у владу, осим ако их ту нису послали њихови прави послодавци да нас сасвим ставе под контролу. Лично све сам ближе закључку да је управо то план и да Вучић има задатак, па и обавезу, да Србију преведе жедну преко воде“. Исаков још напомиње да нема озбиљне државе без озбиљне скупштине. А наша скупштина не може бити озбиљна ако је води неко ко је променио пет партија, као Маја Гојковић, без трунке ауторитета.¹⁷⁾

QUO VADIS, СРБИЈО?

Има мишљења да ће криза у Украјини и уздизање Русије, која указује на сву неискреност, лицемерје и бруталност западне цивилизације исказану у непоштовању елементарних међународно-правних норми у бившој Југославији, Авганистану, Ираку, Либији, утицати да влада Србије промени спољнополитички курс и окрене се Русији. Слаба вајда од те наде. Србија нема политичке, економске ни духовне снаге да учини такав заокрет. А нема ни снаге да балансира у интересима Запада и Истока. Сценарио који јој је припремљен биће за Србију дугорочно поразан. Влада ће најпре морати да промени Устав из 2006, превасходно ради промене преамбуле и одговарајућих чланова у којима пише да је Косово и Метохија део Србије, затим ће приступити испуњавању услова из поглавља о придруживању ЕУ, и већ код поглавља 35 доћи до непремостиве препреке која гласи: признање Косова као независне државе, јер ће на крају преговора морати да са Косовом потпише правно обавезујући споразум, што је другачија формулација за признање.

17) Миле Исаков, „Озбиљно неозбиљна држава“, *Таблоид*, бр. 310, 8. мај 2014. интернет издање.

Упоредо покренуће се процес учлађења Србије у НАТО, пут ће трасирати Црна Гора која се усрдно упиње и додворава да постане чланица ове по Србе непријатељске формације, а то чини и манифестовањем непријатељства према Русији.¹⁸⁾ И Србија ће бити принуђена да подржи западно непријатељство према Русији и уведе јој санкције. Такође, „Јужни ток“ је на леду, са очигледном намером да се Србија примора да одустане од овог пројекта, јер САД гура ЕУ у сукоб са Русијом. За сада је то пропагандни, дипломатски и економски рат. Ако Србија слепо послуша све налоге западног непријатељства према Русији, вероватно ће доћи до повлачења руског капитала из Србије, укључујући руску продају НИС-а некој западној компанији, јер би Русима било онемогућено да послују, као што је случај са њиховим компанијама у Црној Гори (комбинат алуминијума у Подгорици).

Све у свему дошло би до потпуног повлађивања интересима ЕУ и САД и њиховог колонизаторског освајања Србије. Компаније из Русије и Кине биле би маргинализоване. Србија би у таквом сценарију, који је најављен у премијеровом експозеу, јефтино распродала своје ресурсе, своју радну снагу и знање уз одлазак најталентованијих младих људи према Западу. Продајом ресурса, са малим платама, капиталистичким законима и неолибералним концептом који друштво предаје тржишту а рад профиту, има за последицу немилосрдно и нељудско раслојавање друштва и стварање беспризорне сиротиње и беде. Политичка олигархија у Србији биће под директним утицајем страних компанија, а политичке странке мењаће и „усаглашавати“ своје програме, називе и концепције у духу новог економског конзервативизма. То се најбоље види из случаја СПС-а који је најавио промену имена, концепта и идеолошко-политичке оријентације. Према стратегији Запада, Србија треба да буде само колонија потрошача, која ће својим европским законодавством штитити економске интересе западних компанија. Уз ово иде и најављена промена свести код Срба, јер свако позивање на српску традицију, језик, историју само омета умножавање богатства међународних компанија. Зарад виртуелне европске будућности треба порећи сваку српску вредност и особеност, заборавити да се у Србији икада живело боље, напредније и људскије. И да се уопште може тако живети без ЕУ- јер „ЕУ нема алтернативу“.

18) Црна Гора је увела санкције Русији по налогу ЕУ и САД и тиме погазила историјско пријатељство са Русијом као историјском али и актуелном заштитницом православних Словена на Балкану.

ву“. У Србији се изгледа само смењују владе, а идеологија остаје иста. Посебан притисак Запад врши на СПЦ, јачањем разних секти уз пропагирање легализације истополних бракова, а одржавање тзв. „параде поноса“ поставља се као кључни услов прикључења Србије у ЕУ. То ипак не приличи Србији; другачија је њена мисија.

ЛИТЕРАТУРА

- Врзић Никола, „Дан после“, Печат, 21. март 2014.
- Вукадиновић Ђорђе, „Да ли Вучић може још једном да се „преокрене“ на ону пр(а)ву страну“?, *Србин инфо*, 8. мај 2014, интернет издање
- *Избори у Србији 2012. године. (Не)очекивана промена*, Зборник радова (приредили Милан Јовановић, Душан Вучићевић), Институт за политичке студије, Београд, 2013.
- Исаков Миле, „Озбиљно неозбиљна држава“, *Таблоид*, бр. 310, 8. мај 2014, интернет издање,
- Коштуница Војислав, „Србија да поврати своју душу“, *Печат*, 13 март 2014.
- Новаковић Нада, „Три године дужи стаж“, *Новости*, 29. април 2014.
- Момчило Суботић, „Србија у канцама евроатлантизма“, *Национални интерес*, 3/2009, Београд.

Момчило Суботић

ELECTIONS IN SERBIA 2014 – MAKING A ROUTE OF THE EURO-ATLANTIC GEOPOLITICAL PARADIGM

Resume

It was totally certain that these elections will be won by the SNS headed by Aleksandar Vucic, who had already been marked by „a cult of personality“ by the media. One fact was obvious – that Vucic was acceptable for the EU and USA, NATO, neighbouring states and also for Russia, as well as for 25 % of the voters in Serbia. By his convincing victory Vucic gained an opportunity to establish a government of the Progressives, but he carefully and timidly opted to establish the government that resembled the government of Dacic in the past, but with its team having been changed to some extent. Western partners accepted it as a pro-EuroAtlantic government, just like earlier in the past they had also accepted the Dacic government which had been dominated by the Progressives and Vucic, and

both of these government have continued the politics of democratic government of Cvetkovic and Tadic in all crucial internal and external domains.

Despite his convincing victory at the elections Vucic did not accept responsibility to establish the government of the Progressives and small partners from the coalition, but instead he established a wider coalitional government consisting of former partners – the Socialists and their coalition, Ljajic's party and the Association of Vojvodina's Magyars (SVM), and in the winning coalition there were also representatives of some other parties – regular guests of the USA President's Prayer Breakfast such as Vuk Draskovic, and the main part of the government consisting of non-party personalities, so called experts. By establishing such team of a wide range in the government, Vucic wanted to avoid the establishment of an oppositional alternative. On the other hand, such inclusion of the members of the Serbian Renewal Movement Party (SPO) and other American favorites into the government, despite the fact that they are politically used-up and insignificant, aims to keep them politically alive as a symbol of American influence on Serbian political establishment, taking into consideration the fact that Draskovic and his SPO party openly support implementation of NATO-American-Balkan politics and that he and his party will probably take the initiative that Serbia joins in the NATO. Considering a fact that the membership in the NATO will be a precondition for Serbia to join the EU, as it had also been the precondition for other Eastern European states to join the EU, it is possible that Serbia will join the NATO, but never become the member-state of the EU.

At first glance the composition of the team of Vucic's government reflects the abovementioned symmetry of the influence, and so there are representatives of the American lobby in the government - such as Lazar Krstic and the protégés of the MMF and World Bank Kori Udovicki and Dusan Vujovic who until recently used to be the representative of the World Bank in Ukraine. Russia's influence is supposed to be reflected by the Vice President and Minister of Foreign Affairs Ivica Dacic and the Minister of Energetics Aleksandar Antic. According to some insights, Russia supposedly demanded Dusan Bajatovic from the SPS to stay at the head position of the Serbijagas as a guarantee of Russian investments. In the context it is necessary to add that the Russians suspected that a former Minister of Energetics Zorana Mihajlovic had interfered with negoti-

ations regarding South Stream pipeline project and so she was removed from the Department of Energetics.

It is yet to be seen whether this current composition of the government team says itself of a true intention of the new Prime Minister to lead well-balanced politics, if such politics is possible to be accomplished at all, having in consideration discriminatory politics of the West toward Serbia, or it is the word about Vucic's dishonest attitude toward Russia and brazen political manipulation. Here inevitably appear two questions to be answered: In modern globalized world is it possible for Serbia to lead any kind of sovereign and neutral politics? We can immediately answer to it: It is not possible! And the other question is: It is possible for Serbia to sit on two chairs, being at the same time in the West and in the East, both there and here? We think that the answer to this question is negative one. A famous Saint Sava's phrase on Serbia uniting the East and West is not possible anymore. Nowadays Serbs are not those same Serbs of the age of Saint Sava anymore, they do not have such strength and attractiveness anymore, and also they have been alienated into other nations. And neither this current world civilization is the same world civilization of past days. Modern political scene of Serbia has opted for the EU and West, and they have been reminding her to it all the time. By blackmails and pressures. Therefore from the EU team there have been coming announcements that when joining the EU Serbia will not be able to maintain the tax-free trade arrangement with Russia, and lately there has come also a demand that Serbia stops the South Stream project and joins the sancionts of the EU and USA against Russia due to the situation in Ukraine. If Vucic's government accepts this, it means that Serbia gave up on Russia as her one and only reliable support in safeguarding national sovereignty and integrity, national dignity and all benefits arising from cooperation with this friendly state.

Keywords: parliamentary elections, Serbia, SNS, SPS, DS, NDS, DSS, LDP, URS, SRS Dveri, West, Russia.